

АГРОСВІТ

№ 4 лютий 2025

Науково-практичний журнал

ISSN 2306-6792

9 772306 679204

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Васильєва Наталя Костянтинівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри інформаційних систем і технологій, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Вініченко Ігор Іванович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР: Кучеренко Г. Б.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Андрющенко Катерина Анатоліївна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та підприємництва, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Безус Роман Миколайович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Василенко Леся Олексіївна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри технологій захисту навколишнього середовища та охорона праці, Київський національний університет будівництва і архітектури, академік академії будівництва України

Гончаренко Оксана Володимирівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Грabcук Оксана Миколаївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Кадирус Ірина Григорівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Качула Світлана Валентинівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Козловський Сергій Володимирович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

Крючко Леся Станіславівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Кураташвілі Альфред Анзорович (Тбілісі, Грузія), доктор економічних, філософських і юридичних наук, професор в галузі суспільних наук, професор Грузинського технічного університету в області Публічного права (Факультет Права і Міжнародних відносин), науковий керівник Інституту Бізнесу і Права факультетів Права і Міжнародних відносин і Бізнестехнологій ГТУ, завідувач відділом економічної теорії Інституту економіки імені П.Гугушвілі Тбіліського державного університету імені Іване Джавахішвілі

Курбацька Лариса Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Лозинський Дмитро Леонідович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Державний університет «Житомирська політехніка»

Павлова Галина Євгенівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Пантелєєва Наталя Миколаївна, доктор економічних наук, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи, Черкаський навчально-науковий інститут Державного вищого навчального закладу «Університет банківської справи»

Самойленко Алла Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та туристичного бізнесу, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Сегада Сергій Андрійович, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри маркетингу та бізнес-аналітики, Донецький національний університет імені Василя Стуса

Трусова Наталя Вікторівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Таврійського державного агротехнологічного університету, Таврійський державний агротехнологічний університет

Федоренко Станіслав Валентинович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри технологій захисту навколишнього середовища та охорона праці, Київський національний університет будівництва і архітектури, академік академії будівництва України

Фролова Тетяна Олександрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних фінансів, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Халатур Світлана Миколаївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Череп Олександр Григорович, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки, Запорізький національний університет

Чирва Ольга Григорівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Шабатура Тетяна Сергіївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії і економіки підприємства, Одеський державний аграрний університет

Журнал засновано у січні 2001 року. Виходить 2 рази на місяць.

№ 4 лютий 2025 р.

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»).

Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019 р.

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

ІНДЕКСАЦІЯ ВИДАННЯ В НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ:

- Index Copernicus (IC);
- SIS;
- Google Scholar.

Свідоцтво КВ № 23728-13568ПП від 27.12.2018 року

ISSN 2306-6792

Передплатний індекс: 21847

Адреса редакції:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Поштова адреса:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Телефон: (044) 458-10-73

(050) 382-06-63

E-mail: economy_2008@ukr.net

www.nayka.com.ua

www.agrosvit.info

Засновники:

Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
ТОВ "ДКС Центр"

Видавець:

ТОВ "ДКС Центр"

Передрукування дозволяється лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Рекомендовано до друку Вченою Радою 13.02.25 р.

Підписано до друку 13.02.25 р.

Формат 60x84 1/8, Ум. друк. арк. 24.5

Наклад — 1000 прим.

Папір крейдований, друк офсетний.

Замовлення №1302/1.

Віддруковано у ТОВ «ДКС Центр»

м. Київ, пров. Куренівський, 17

Тел. (044) 537-14-34

© АгроСвіт, 2025

У НОМЕРІ:

<u>Павлова Г. Є., Кравченко М. В., Атамас О. П.</u> Методи та логіка наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку	4
<u>Третяк А. М., Третяк В. М., Третяк Н. А.</u> Ефективність і культура землекористування в Україні: проблеми і можливі шляхи їх вирішення	9
<u>Багорка М. О., Якубенко Ю. А.</u> Розвиток ринку органічної продукції в Україні: проблеми, перспективи та шляхи їх вирішення	16
<u>Слатвінська М. О., Шикіна Н. А., Коцюрубенко Г. М.</u> Індикатори бюджетної безпеки як складова оцінювання фінансування умов для розвитку людського капіталу	24
<u>Писаренко В. В., Орлова-Курилова О. В., Сергієнко С. С., Мацієвич Т. О.</u> Оцінювання конкурентоспроможності інноваційних проектів аграрного підприємства в умовах управління змінами та диджиталізації бізнес-процесів	31
<u>Ільчук М. М., Свиноус І. В., Маршалок М. С., Томашевська О. А.</u> Стратегічні напрями розвитку конкурентоспроможності, як чинника ефективної торгівлі сільськогосподарськими товарами	41
<u>Полінкевич О. М., Тринчук В. В., Костюк В. А., Зелениця І. М., Файчук О. В.</u> Фінансова обізнаність жінок з агропідприємництва: виклики реінтеграції ВПО у цивілізоване суспільство	48
<u>Марценюк А. В., Файфер С. М.</u> Комплексний підхід до створення бізнес-екосистеми економічної безпеки підприємств України в умовах воєнної економіки та післявоєнного відновлення	56
<u>Рибчук А. В., Дудич М. М.</u> Інституційні інновації розвитку підприємницьких структур у цифровій економіці	64
<u>Томілін О. О., Олексащенко Я. С.</u> Страхування фінансових ризиків як інструмент стабілізації фінансового стану підприємств аграрної сфери	70
<u>Яців І. Б., Іващенко М. В.</u> Формування конкурентних позицій сільськогосподарськими підприємствами Львівської області	75
<u>Поворожник М. Ю.</u> Інтелектуальна власність в умовах міжнародної інституціоналізації технологічного обміну	85
<u>Комарова Н. В., Скрипник А. Р., Камінецька О. В., Крупа Н. М.</u> Сталий розвиток садівництва в Україні: екологічні та економічні аспекти	91
<u>Олійник І. В.</u> Стратегічний розвиток і конкурентоспроможність туристичного бізнесу в умовах військового стану: ризики, пріоритети та інноваційні підходи	98
<u>Ватульов А. В.</u> Бюджетна політика забезпечення фінансово-економічної стійкості країни	108
<u>Царук Н. Г., Жидовська Н. М.</u> Розкриття інформації про вплив діяльності агропідприємств на природне середовище в контексті розвитку галузевого обліку та звітування	114
<u>Андрусак В. М., Крачок А. І., Оляднічук Н. В.</u> Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення об'єктів інтелектуальної власності	123
<u>Олійник О. О., Олійник Є. О.</u> Фінансово-економічний механізм в управлінні конкурентоспроможністю аграрних підприємств	130
<u>Яременко А. М., Макаручак І. М., Бурдонос А. І., Біденко В. І.</u> Аналіз та управління активами сучасного підприємства	139
<u>Антонченко М. Ю., Шишигіна А. С.</u> Дизайн упаковки та його вплив на вибір споживача	146
<u>Полішко Т. В., Марценюк М. М.</u> Інноваційні рішення менеджменту промислових підприємств автоматизації складів: перспективи та загрози	151
<u>Кулакова С. Ю., Міняйленко І. В., Яцкова Н. С.</u> Оцінка та діагностика конкурентоспроможності й якості продукції аграрних підприємств в умовах воєнних викликів	159
<u>Рогаля Б. Т., Солтис В. М.</u> Створення сприятливого інвестиційного бізнес-клімату як інструмент ефективного розвитку територіальних громад	168
<u>Пшибельський В. В.</u> Зелена економіка на засадах соціальної відповідальності: екстерналії та детермінанти розвитку	175
<u>Татенко М. Ю.</u> Аналітичні процедури аудиту зовнішньоекономічної діяльності агрохолдингів	181

CONTENTS:

Pavlova H., Kravchenko M., Atamas O. METHODS AND LOGIC OF SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF ACCOUNTING	4
Tretiak A., Tretiak V., Tretiak N. EFFECTIVENESS AND CULTURE OF LAND USE IN UKRAINE: PROBLEMS AND POSSIBLE SOLUTIONS	9
Bahorka M., Yakubenko Yu. DEVELOPMENT OF THE ORGANIC PRODUCTS MARKET IN UKRAINE: PROBLEMS, PROSPECTS, AND WAYS TO ADDRESS THEM	16
Slatvinska M., Shykina N., Kotsiurubenko G. INDICATORS OF BUDGETARY SECURITY AS A COMPONENT OF THE ASSESSMENT OF FINANCING CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF HUMAN CAPITAL	24
Pysarenko V., Orlova-Kurilova O., Serhiienko S., Matsiievych T. ASSESSING THE COMPETITIVENESS OF INNOVATIVE PROJECTS OF AN AGRICULTURAL ENTERPRISE IN THE CONTEXT OF CHANGE MANAGEMENT AND DIGITALIZATION OF BUSINESS PROCESSES	31
Ilchuk M., Svytnous I., Marshalok M., Tomashevskaya O. STRATEGIC DIRECTIONS FOR DEVELOPING COMPETITIVENESS AS A FACTOR IN EFFECTIVE TRADE IN AGRICULTURAL GOODS	41
Polinkevych O., Trynchuk V., Kostiuk V., Zelenytsia I., Faichuk O. FINANCIAL AWARENESS OF WOMEN IN AGRI-ENTREPRENEURSHIP: CHALLENGES OF IDP REINTEGRATION INTO CIVILIZED SOCIETY	48
Martseniuk L., Faifer S. A COMPREHENSIVE APPROACH TO THE CREATION OF A BUSINESS ECOSYSTEM OF ECONOMIC SECURITY FOR UKRAINIAN ENTERPRISES IN THE MINDS OF THE WAR ECONOMY AND POST-WAR RENEWAL	56
Rybchuk A., Dudych M. INSTITUTIONAL INNOVATIONS IN THE DEVELOPMENT OF BUSINESS STRUCTURES IN THE DIGITAL ECONOMY	64
Tomilin O., Oleksashenko Y. INSURANCE OF FINANCIAL RISKS AS A TOOL FOR STABILIZING THE FINANCIAL CONDITION OF AGRARIAN ENTERPRISES	70
Yatsiv I., Ivashchenko M. FORMATION OF COMPETITIVE POSITIONS BY AGRICULTURAL ENTERPRISES IN LVIV REGION	75
Povoroznyk M. INTELLECTUAL PROPERTY IN THE CONDITIONS OF INTERNATIONAL INSTITUTIONALIZATION OF TECHNOLOGICAL EXCHANGE	85
Komarova N., Skrypnyk L., Kaminetska O., Krupa N. SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HORTICULTURE IN UKRAINE: ENVIRONMENTAL AND ECONOMIC ASPECTS	91
Oliinyk I. STRATEGIC DEVELOPMENT AND COMPETITIVENESS OF TOURISM BUSINESS UNDER MARTIAL LAW: RISKS, PRIORITIES AND INNOVATIVE APPROACHES	98
Vatulov A. BUDGETARY POLICY OF ENSURING THE FINANCIAL AND ECONOMIC STABILITY OF THE COUNTRY	108
Tsaruk N., Zhydovska N. DISCLOSURE OF ENVIRONMENTAL INDICATORS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES' ACTIVITY IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF INDUSTRY ACCOUNTING AND REPORTING	114
Andrusyak V., Krachok L., Olyadnichuk N. IMPROVING ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT FOR INTELLECTUAL PROPERTY OBJECTS	123
Oliynyk O., Oliynyk Ye. FINANCIAL AND ECONOMIC MECHANISM IN MANAGING THE COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES	130
Yaremenko L., Makarchuk I., Burdonos L., Bidenko V. ANALYSIS AND MANAGEMENT OF ASSETS OF A MODERN ENTERPRISE	139
Antonchenko M., Shyshykhina L. PACKAGING DESIGN AND ITS IMPACT ON CONSUMER CHOICE	146
Polishko T., Martseniuk M. INNOVATIVE SOLUTIONS FOR THE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES AND WAREHOUSE AUTOMATION: PROSPECTS AND THREATS	151
Kulakova S., Miniailenko I., Yatskova N. ASSESSMENT AND DIAGNOSIS OF COMPETITIVENESS AND QUALITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES' PRODUCTS IN THE CONTEXT OF WARTIME CHALLENGES	159
Rogalia B., Soltys V. CREATION OF A FAVOURABLE INVESTMENT BUSINESS CLIMATE AS A TOOL FOR EFFECTIVE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES	168
Pshybel'skyi V. GREEN ECONOMY BASED ON SOCIAL RESPONSIBILITY: EXTERNALITIES AND DETERMINANTS OF DEVELOPMENT	175
Tatenko M. ANALYTICAL PROCEDURES FOR AUDITING FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF AGRICULTURAL HOLDINGS	181

УДК 316.334.23

В. В. Пшибельський,
аспірант, Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-9113-9690>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.4.175

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ЕКСТЕРНАЛІЇ ТА ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ

V. Pshybelskyi,
Postgraduate student, Lesya Ukrainka Volyn National University

GREEN ECONOMY BASED ON SOCIAL RESPONSIBILITY: EXTERNALITIES AND DETERMINANTS OF DEVELOPMENT

У статті розглянуто концептуальні засади зеленої економіки, яка базується на принципах соціальної відповідальності в контексті аналізу детермінант її розвитку. Визначено, що зелена економіка виступає як інтегративна модель, що дозволяє поєднувати економічну ефективність з екологічною стійкістю та соціальною відповідальністю. Проаналізовано як позитивні, так і негативні екстерналії, які виникають у процесі виробництва та споживання, а також розглянуто механізми їх внутрішнього врахування за допомогою ринкових стимулів та корпоративної соціальної відповідальності. Досліджено роль екстерналій у формуванні довгострокової економічної політики, яка враховує не лише короткострокові фінансові показники, а й довгострокові соціальні та екологічні фактори. Визначено регуляторні механізми, які сприяють зниженню негативного впливу економічної діяльності на навколишнє середовище. Доведено, що успішна інтеграція принципів зеленої економіки в систему державного управління вимагає комплексного підходу на основі поєднання інституційних та ринкових інструментів.

The article examines the conceptual foundations of a green economy based on the principles of social responsibility in the context of analyzing the determinants of its development. It is determined that the green economy acts as an integrative model that allows combining economic efficiency with environmental and social sustainability. Both positive and negative externalities that arise in the process of production and consumption are analyzed, and mechanisms for their internal consideration using market incentives and corporate social responsibility are also considered. The role of externalities in the formation of long-term economic policy is investigated, which takes into account not only short-term financial indicators, but also long-term social and environmental factors. Regulatory mechanisms that contribute to reducing the negative impact of economic activity on the environment are identified. It is proven that the successful integration of the principles of a green economy into the system of public administration requires a comprehensive approach based on a combination of institutional and market instruments. The main determinants of the development of the green economy are highlighted, which include innovative technologies, environmental regulation, the level of education of the population, social responsibility of business and international cooperation in the field of environmental policy. It is proven that innovations aimed at energy efficiency and the use of renewable energy sources are key factors in changing traditional models of production and consumption. It is determined that the social responsibility of the company acts not only as an additional image resource, but also as a strategic tool for increasing competitiveness. The issue of the influence of state policy on the formation of market conditions that stimulate the transition to sustainable development is considered. The importance of synergy between state structures, business and the public sector is proven for achieving high efficiency of environmental

initiatives and ensuring sustainable economic development. It is argued that the concept of a green economy, built on the principles of social responsibility, can become a powerful tool for solving modern environmental and social problems.

Ключові слова: зелена економіка, зелена трансформація економіки, соціальні ініціативи бізнесу, екологізація бізнесу, соціальна відповідальність, екстерналії, детермінанти розвитку.

Key words: green economy, green transformation of the economy, social initiatives of business, greening of business, social responsibility, externalities, determinants of development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Традиційна економічна модель, зосереджена на максимізації прибутку та короткостроковій ефективності, виявила свою обмеженість у контексті проблем сьогодення. Основна з них полягає в тому, що екстерналії — як позитивні, так і негативні — залишаються недостатньо врахованими в механізмах ціноутворення та прийняття управлінських рішень. Зелена економіка, що базується на засадах соціальної відповідальності, передбачає не просто мінімізацію шкідливого впливу господарської діяльності, але й інтеграцію зовнішніх ефектів у внутрішні економічні розрахунки підприємств. Однак, з точки зору фінансової аналітики та корпоративного управління існує необхідність пошуку методів, якими можна виміряти та ефективно монетизувати екстерналії, а також детермінантів, які визначають стійкість такої моделі в довгостроковій перспективі.

Критичним аспектом даної проблематики є визначення детермінантів розвитку зеленої економіки. Зокрема, виникає питання достатності стимулювання інновацій та екологічного регулювання для формування сталого економічного середовища. Досвід різних країн демонструє, що без ефективною синергії між державним управлінням, бізнесом та суспільством впровадження зеленої економіки є фрагментарним і не дає очікуваних результатів. Тому виникає необхідність ефективного розподілу відповідальності між державним сектором, бізнесом і споживачами для досягнення оптимальної структури ринку.

В Україні вданий час одним невирішеним питанням залишається оцінка фінансової стійкості екологічно орієнтованих підприємств.

Незважаючи на зростання ESG-інвестування, критики стверджують, що екологічні компанії можуть демонструвати нижчу короткострокову рентабельність через високі початкові інвестиції. В даному контексті необхідно з'ясувати, яким чином фінансові ринки реагують на зелені ініціативи, і чи можлива корекція моделей оцінки ризику, що дозволить більш точно прогнозувати економічну вигоду від соціально відповідального ведення бізнесу.

Отже, зазначені проблеми визначають необхідність дослідження механізмів інтеграції екстерналій у фінансово-економічну модель, ідентифікації детермінантів розвитку зеленої економіки та оцінці їхнього впливу на фінансову стійкість суб'єктів господарювання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження зеленої економіки як моделі стійкого розвитку охоплюють широкий спектр наукових підходів в контексті формування стійкої економічної системи. У сучасній науковій дискусії зелена економіка розглядається як ключовий механізм адаптації економічних систем до екологічних викликів і трансформації традиційних ринкових механізмів.

А.М. Колосок та В. В. Пшибельського у своїх роботах наголошують на необхідності інтеграції екологічних аспектів у процеси прийняття економічних рішень. Вони зазначають, що традиційні моделі економічного зростання ігнорують витрати, пов'язані із вичерпанням природних ресурсів та негативними екстерналіями. Водночас обґрунтовується необхідність переходу до циркулярних економічних моделей [3; 4; 5].

Разом з тим, дискусійною залишається проблема оцінювання екстерналій. Зокрема, у працях Т.О. Шматковської наголошується на не-

визначеності екологічних ризиків та труднощях у їхній капіталізації в межах фінансового аналізу. Авторка пропонує використання економічних моделей динамічної загальної рівноваги (DICE), які дозволяють прогнозувати вплив екологічних змін на економічні показники [9; 10; 12]. Водночас підкреслюється, що правильні стимули та політика субсидування зелених технологій можуть пришвидшити структурний перехід до екологічно стійкої економіки.

Важливим напрямом наукових досліджень в даний час є також соціальна відповідальність бізнесу в контексті зеленої економіки. Так, у роботах Ю.О. Чалюк досліджено концепцію зацікавлених сторін, яка виступає основою для сучасного розуміння корпоративної соціальної відповідальності. Авторка доводить, що соціальна відповідальність є багаторівневою структурою, яка включає в себе економічні, юридичні та етичні компоненти. При цьому акцентується увага на концепції формування спільної цінності, яка підкреслює, що бізнес може одночасно забезпечувати соціальні та економічні вигоди через інноваційні підходи до сталого виробництва [6; 7; 8]. Окрім того, в даному аспекті у дослідженні М. Живко акцентується увага на концепції формування спільної цінності, яка підкреслює, що бізнес може одночасно забезпечувати соціальні та економічні вигоди через інноваційні підходи до сталого виробництва [1].

Натомість в дослідженнях Т.Т. Лі приділено увагу детермінантам розвитку зеленої економіки та трансформаційній моделі сучасної економічної системи. При цьому автор виділяє ключові фактори, що впливають на перехід до стійкої моделі розвитку, серед яких екологічне регулювання, рівень технологічних інновацій, фінансові стимули та соціальна свідомість [11]. Водночас, Н.С. Орлова у своїй праці наголошує на важливості екологічного підприємництва як драйвера трансформації ринку [2].

Таким чином, сучасна наукова література свідчить про багатовимірність проблем формування та розвитку зеленої економіки, її тісний взаємозв'язок із соціальною відповідальністю. При цьому актуальною є потреба у поглибленні існуючих напрацювань для вдосконалення методів оцінювання екологічних ефектів та розвитку інституційних механізмів підтримки стійкого бізнесу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження концепції зеленої економіки, заснованої на принципах со-

ціальної відповідальності, з акцентуванням на оцінюванні екстерналій та визначенні детермінантів її розвитку для підвищення ефективності та результативності діяльності бізнес-структур.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В сучасних умовах зелена економіка виступає у якості інтегративної моделі, яка враховує складні взаємозв'язки між економічною ефективністю, екологічною стійкістю та соціальною відповідальністю, що ігнорують традиційні підходи до проблем сталого розвитку. Її ключова особливість — здатність перетворювати екстерналії на внутрішні фактори оцінки економічної діяльності. При цьому зелена економіка змінює цей підхід через інтеграцію екологічних витрат у процеси капіталізації та інвестиційного планування. Вона стимулює перехід від моделі максимізації прибутку до концепції створення довгострокової вартості, де сталість ресурсів стає ключовим елементом фінансової оцінки. Відповідно, розвиток технологій і зміна регуляторної політики сприяють адаптації бізнесу до нових вимог, забезпечуючи зростання конкурентоспроможності через впровадження інноваційних, соціально відповідальних стратегій.

Екстерналії у виробництві та споживанні мають двоїтий характер, створюючи як додаткову вартість, так і економічні дисбаланси. Позитивні екстерналії проявляються через технологічні інновації, що сприяють зниженню екологічного навантаження, розвиток відновлюваної енергетики та підвищення якості життя. Зокрема, доведено, що інвестиції у чисті технології не лише зменшують забруднення, але й створюють нові ринки, стимулюючи економічне зростання. Водночас негативні екстерналії, такі як забруднення, деградація природних ресурсів і зростання соціальної нерівності, призводять до довгострокових фінансових втрат, які традиційні ринкові механізми не враховують. В таких умовах ринкові стимули, що базуються на екологічному оподаткуванні та системах торгівлі квотами, сприяють внутрішньому врахуванню зовнішніх ефектів, коригуючи поведінку підприємств через економічні сигнали.

Водночас зазначимо, що корпоративна соціальна відповідальність відіграє ключову роль у балансуванні екстерналій, змінюючи структуру прийняття рішень. Впровадження стійких принципів ведення господарювання і добровільних екологічних стандартів формує довго-

Рис. 1. Регуляторний механізм щодо зниження негативного впливу економічної діяльності на навколишнє середовище

Джерело: власна розробка автора.

строкову цінність для суб'єктів господарювання, знижуючи ризики регуляторного тиску та підвищуючи їх репутаційний капітал.

Екстерналії відіграють ключову роль у формуванні довгострокової економічної політики, оскільки вони змінюють традиційні підходи до оцінки ефективності рішень, виходячи за межі короткострокових фінансових показників. У класичних економічних моделях витрати та вигоди оцінюються на основі безпосередніх грошових потоків, ігноруючи соціальні та екологічні наслідки. Негативні ж екстерналії, пов'язані із деградацією природних ресурсів, забрудненням та соціальною нерівністю, у довгостроковій перспективі формують приховані ризики, які знижують стійкість економічних систем і викликають регуляторні зміни.

В даному аспекті державна регуляторна політика, яка враховує екстерналії, створює стимули для інтеграції екологічних і соціальних факторів у корпоративні стратегії, зменшуючи інформаційну асиметрію між бізнесом, інвесторами та споживачами. Так, запровадження "зелених" податків і механізмів внутрішнього ціноутворення на вуглецеві викиди, що практикується у Європейському Союзі, дозволяє переорієнтувати капітал у більш стійкі сфери, формуючи нові ринкові можливості [2]. Тому у довгостроковій перспективі екстерналії стають не лише викликом, але й каталізатором структурних змін, сприяючи переосмисленню моделей економічного розвитку та формуванню нового типу ринкової конкурентоспромож-

ності, заснованого на соціальній відповідальності та екологічній ефективності.

Отже, можна стверджувати, що регуляторні механізми відіграють вирішальну роль у мінімізації негативного впливу економічної діяльності на довкілля, трансформуючи екстерналії в економічні фактори, що впливають на стратегічні рішення бізнесу. При цьому такий поширений підхід, як цільове екологічне оподаткування господарської діяльності дозволяє внутрішньо враховувати витрати на забруднення, створюючи фінансові стимули для скорочення викидів і ресурсоспоживання. А підхід, що базується на торгівлі квотами на викиди, впроваджує ринкові принципи, що дають змогу підприємствам адаптуватися до екологічних вимог через механізм економічної ефективності.

Таким чином стандартизація та екологічні нормативи змушують підприємства змінювати технологічні процеси, що сприяє поширенню інновацій у сфері чистих технологій. В той же час, регуляторний тиск на фінансові ринки через вимоги до екологічної звітності уже зараз змінює пріоритети інвесторів, сприяючи перерозподілу капіталу в сектори з високою екологічною відповідальністю [1]. Практично усі ці механізми не лише обмежують екологічні ризики, але й формують нові ринкові можливості, змушуючи підприємства інтегрувати сталий розвиток у свої бізнес-моделі (рис. 1).

Як бачимо, функціональна ефективність регуляторного механізму зниження негативно-

го впливу економічної діяльності на довкілля залежить від його здатності інтегрувати екологічні екстерналії у фінансові та управлінські рішення бізнесу. При цьому економічне регулювання забезпечує стимулювання екологічних інвестицій, проте його ефективність залежить від точності податкової та субсидійної політики. Водночас нормативно-правове регулювання формує обов'язкові екологічні вимоги, проте його практична реалізація потребує чіткого контролю та наявності механізмів відповідальності суб'єктів господарювання. Ринкове ж регулювання сприяє розвитку екологічних стандартів і добровільних ініціатив, однак ефективність ESG-інструментів залежить від прозорості екологічної звітності. Тому лише комплексне поєднання усіх зазначених механізмів здатне забезпечити підвищення їхньої ефективності, але водночас воно потребує функціональної адаптивності до змін ринкового та регуляторного середовища.

Отже, успішна інтеграція принципів зеленої економіки у систему державного управління потребує застосування комплексного підходу, який поєднує інституційні та ринкові інструменти, оскільки ефективність кожного з них окремо є обмеженою. Зокрема, інституційне регулювання хоча й створює нормативну базу та визначає загальні рамки функціонування економіки, однак без ринкових механізмів воно не здатне забезпечити належну гнучкість і адаптивність системи до економічних змін. Водночас ринкові інструменти формують дієві стимули для сталого розвитку, проте без належного регуляторного контролю вони не гарантують врахування екологічних і соціальних аспектів, що важливо для держави та суспільства в цілому. Тому лише взаємодія обох зазначених підходів дозволяє належним чином коригувати економічну діяльність у напрямку забезпечення екологічної стійкості, а також дозволяє забезпечити ефективність управлінських рішень. Відповідно, таке комплексне застосування регуляторного інструментарію створює умови для збалансованого розвитку і підприємств і національної економіки в цілому на засадах врахування як соціо-еколого-економічних факторів.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, приходимо до висновку, що зелена економіка, заснована на принципах соціальної відповідальності, виступає ключовим напрямом трансформації сучасної економічної

системи, оскільки враховує взаємозв'язок між екологічною стійкістю, економічною ефективністю та соціальними аспектами. Вона потребує механізму інтеграції зовнішніх ефектів у процес прийняття управлінських рішень, що вимагає поєднання регуляторних та ринкових інструментів. При цьому ефективне управління екстерналіями є необхідною умовою формування стійких економічних стратегій, які передбачають врахування довгострокових соціально-екологічних ризиків.

В сучасних умовах лише визначення детермінантів розвитку зеленої економіки дозволяє сформулювати умови для її масштабного впровадження, що передбачає відповідну інституційну підтримку та фінансові стимули. Практика підтверджує необхідність забезпечення гармонізації економічних процесів із принципами сталого розвитку. Тому збалансоване поєднання державного регулювання, ринкових механізмів та корпоративної соціальної відповідальності є критичним фактором для формування ефективною системи управління, що сприяє сталому економічному зростанню. При цьому довгострокова ефективність зеленої економіки залежить від її здатності адаптувати економічні моделі до змін у структурі виробництва, споживання та фінансування.

Література:

1. Живко М. Корпоративна соціальна відповідальність у контексті зеленої економіки. Економічний аналіз. 2024. № 34 (1). С. 292—304.
2. Орлова Н. С. Зелена економіка в умовах сталого розвитку України. Менеджер. 2015. № 1. С. 45—50.
3. Пшибельський В. В., Колосок А. М., Шматковська, Т. О. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах зеленої економіки. Економіка та суспільство. 2024. № 69.
4. Пшибельський В. В., Шматковська Т. О., Колосок А. М. Засади формування зеленої економіки на основі розвитку соціальної відповідальності бізнес-структур. Агросвіт. 2025. № 2. С. 75—80.
5. Пшибельський В. В., Шматковська Т. О., Колосок А. М. Розвиток зеленої економіки на засадах соціальної відповідальності. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2024. № 4. С. 55—62.
6. Чалюк Ю. О. Вплив COVID-19 на соціально-економічну стабільність середнього класу. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2021. № 8 (52). Том 1. С. 68—78.

7. Чалюк Ю. О. Середній клас у глобальному вимірі. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2021. № 1 (45). Том 2. С. 57—69.

8. Чалюк Ю. О. PEST-аналіз причин міграції населення України до країн Євросоюзу. Інфраструктура ринку. 2020. № 49. С. 61—67.

9. Шматковська Т. О., Дзямулич М. І. Стратегічний управлінський облік в умовах цифрової економіки. Галицький економічний вісник. 2022. Том 74. № 1. С. 61—67.

10. Шматковська Т. О., Коробчук Т. І., Борисюк О. В. Сучасні інформаційно— комунікаційні технології в системі обліково-аналітичного забезпечення щодо моделювання бізнес-процесів. Економіка та суспільство. 2023. № 53.

11. Le T. T. How do corporate social responsibility and green innovation transform corporate green strategy into sustainable firm performance? Journal of Cleaner Production. 2022. Vol. 362. 132228.

12. Shmatkovska T., Dziamulych M., Yakubiv V., Myshko O., Stryzheus L., Yakubiv R. Economic efficiency of land use by agricultural producers in the system of their non-current assets analysis: a case study of the agricultural sector of Ukraine. Scientific Papers Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development". 2020. Vol. 20 (3). Pp. 543—554.

References:

1. Zhivko, M. (2024), "Corporate social responsibility in the context of a green economy", Ekonomichnyi analiz, vol. 34 (1), pp. 292—304.

2. Orlova, N. S. (2015), "Green economy in the context of sustainable development of Ukraine", Menedzher, vol. 1, pp. 45—50.

3. Pshybelskyi, V. V., Kolosok, A. M. and Shmatkovska, T. O. (2024), "Business social responsibility in a green economy", Ekonomika ta suspilstvo, vol. 69.

4. Pshybelskyi, V. V., Shmatkovska, T. O. and Kolosok, A. M. (2025), "Principles of forming a green economy based on the development of social responsibility of business structures", Agrosvit, vol. 2, pp. 75—80.

5. Pshybelskyi, V. V., Shmatkovska, T. O. and Kolosok, A. M. (2024), "Development of a green economy on the basis of social responsibility", Ekonomichnyi chasopys Volynskogo Natsionalnogo Universytetu imeni Lesi Ukrainky, vol. 40 (4), pp. 55—62.

6. Chaliuk, Yu. O. (2021), "The impact of COVID-19 on the socio-economic stability of the middle class". Internauka. Seria: "Ekonomichni nauky", vol. 8 (32), part 1, pp. 68—78.

7. Chaliuk, Yu. O. (2021), "The middle class in the global dimension", Internauka. Seria: "Ekonomichni nauky", vol. 1 (45), part 2, pp. 57—69.

8. Chaliuk, Yu. O. (2020), "PEST-analysis of the reasons for migration of the population of Ukraine to the European Union", Infrastruktura rynku, vol. 49, pp. 61—67.

9. Shmatkovska, T. O. and Dziamulych, M. I. (2022), "Strategic management accounting in the digital economy", Galytskyi ekonomichnyi visnyk, vol. 74 (1), pp. 61—67.

10. Shmatkovska, T. O., Korobchuk, T. I. and Borysiuk, O. V. (2023), "Modern information and communication technologies in the system of accounting and analytical support for modeling business processes", Ekonomika ta suspilstvo, vol. 53.

11. Le, T. T. (2022), "How do corporate social responsibility and green innovation transform corporate green strategy into sustainable firm performance?", Journal of Cleaner Production, vol. 362, 132228.

12. Shmatkovska, T., Dziamulych, M., Yakubiv, V., Myshko, O., Stryzheus, L., and Yakubiv, R. (2020), "Economic efficiency of land use by agricultural producers in the system of their non-current assets analysis: a case study of the agricultural sector of Ukraine", Scientific Papers Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development", vol. 20 (3), pp. 543—554.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2025 р.

<https://nauka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

 viber: +38 050 3820663